

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Держспоживстандарту України
28 лютого 2005 року № 53

ЗАРЕЄСТРОВАНО
в Міністерстві юстиції України
16 березня 2005 року за № 307/ 10587

ПОГОДЖЕНО
з Державним комітетом України з питань
регуляторної політики та підприємництва
(Рішення від 11.01.2005р. № 509)

**ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ
ПРО МЕТРОЛОГІЧНІ СЛУЖБИ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ
ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ, ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄДНАНЬ
ПІДПРИЄМСТВ, ПІДПРИЄМСТВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ**

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Типове положення розроблене відповідно до Закону України “Про метрологію та метрологічну діяльність” (далі – Закон) і визначає основні завдання, права, функції та структуру метрологічних служб центральних органів виконавчої влади, органів управління об'єднань підприємств, підприємств та організацій незалежно від форм власності та виду діяльності, що діють на території України (далі – метрологічні служби).

1.2. Типове положення поширюється на:

метрологічні служби, які відповідно до Закону організовують та виконують у сфері своєї діяльності роботи, пов'язані із забезпеченням єдності вимірювань;

національний науковий метрологічний центр, державні наукові метрологічні центри та територіальні органи Держспоживстандарту України (далі – метрологічні центри та територіальні органи).

1.3. Відповідно до Закону метрологічні служби можуть створюватися:

у центральних органах виконавчої влади, в тому числі в їх центральних апаратах – для координації робіт, пов'язаних із забезпеченням єдності вимірювань і здійсненням метрологічного контролю і нагляду;

в органах управління об'єднань підприємств – для виконання делегованих підприємствами, що входять до складу об'єднань, функцій щодо забезпечення єдності вимірювань;

на підприємствах та в організаціях (далі – підприємства та організації) – для забезпечення єдності вимірювань та здійснення метрологічного контролю і нагляду.

На підприємствах та організаціях, які виконують роботи у сфері поширення державного метрологічного нагляду, обов'язково створюються метрологічні служби або призначаються особи, відповідальні за забезпечення єдності вимірювань.

Центральними органами виконавчої влади у сфері своєї діяльності, що визначена законодавством, для виконання робіт із забезпечення єдності вимірювань створюються головні та базові організації метрологічної служби (далі – головні та базові організації).

1.4. Структура і штати метрологічних служб центральних органів виконавчої влади, органів управління об'єднань підприємств, підприємств та організацій визначаються їхніми керівниками відповідно до обсягів робіт і з урахуванням того, що роботи із забезпечення єдності вимірювань належать до основних видів робіт, а підрозділи метрологічних служб – до основних виробничих, науково-дослідних, конструкторських, проектно-конструкторських чи технологічних підрозділів.

1.5. Функції, права і обов'язки метрологічних служб визначаються відповідними Положеннями про метрологічні служби, які розробляється згідно з цим Типовим положенням.

Функції, права і обов'язки осіб, відповідальних за забезпечення єдності вимірювань, визначаються їх посадовими інструкціями.

1.6. Положення про метрологічні служби центральних органів виконавчої влади затверджуються їхніми керівниками та погоджуються з Держспоживстандартом України.

Положення про головні та базові організації метрологічних служб центральних органів виконавчої влади затверджуються їхніми керівниками та погоджуються з національним науковим центром.

Положення про метрологічні служби органів управління об'єднань підприємств затверджуються їхніми керівниками та погоджуються з Держспоживстандартом України або, за його дорученням, з територіальними органами за місцезнаходженням цих служб.

Положення про метрологічні служби підприємств та організацій затверджуються їхніми керівниками та погоджуються з територіальними органами за місцезнаходженням цих підприємств та організацій.

1.7. Основними завданнями метрологічних служб центральних органів виконавчої влади є: визначення концепції розвитку метрологічної служби галузі та реалізація її шляхом розроблення відповідних планів;

складання і затвердження галузевих перспективних та щорічних планів робіт у сфері забезпечення єдності вимірювань та контроль за їх виконанням;

розроблення та реалізація заходів щодо впровадження систем управління якістю в метрологічних підрозділах галузі відповідно до вимог міжнародних та національних стандартів;

організація і здійснення метрологічного контролю та нагляду;

аналіз та оцінка стану метрологічного забезпечення галузі за результатами узагальнення інформації головних і базових організацій, метрологічних служб підприємств та організацій;

розроблення методик виконання вимірювань, методик метрологічної атестації, повірки та калібрування засобів вимірювальної техніки;

організація подання на державні випробування і повірку, а також організація проведення ремонту засобів вимірювальної техніки.

1.8. Метрологічні служби, які проводять атестацію методик виконання вимірювань у сфері поширення державного метрологічного нагляду, мають бути уповноважені у державній метрологічній системі відповідно до частини третьої статті 22 Закону.

Головні та базові організації, які проводять державні приймальні випробування засобів вимірювальної техніки, на які не поширюється державний метрологічний нагляд, мають бути уповноважені у державній метрологічній системі відповідно до частини третьої статті 22 Закону.

Повірочні лабораторії підприємств та організацій, які проводять повірку засобів вимірювальної техніки, мають бути уповноважені у державній метрологічній системі відповідно до частини третьої статті 22 Закону.

Калібрувальні та вимірювальні лабораторії підприємств та організацій, які проводять відповідно калібрування засобів вимірювальної техніки для інших підприємств, організацій та для фізичних осіб, вимірювання у сфері поширення державного метрологічного нагляду, мають бути атестовані у державній метрологічній системі відповідно до частини третьої статті 22 Закону.

1.9. Метрологічні служби можуть розробляти та затверджувати нормативні документи з метрології, що конкретизують і не суперечать нормативним документам та нормативно-правовим актам Держспоживстандарту України, які проходять метрологічну експертизу у метрологічних центрах.

1.10. Фінансування діяльності метрологічних служб здійснюється відповідно до положень статті 47 Закону.

1.11. Керівники метрологічних служб відповідають за невиконання або неналежне виконання покладених на них функцій.

2. МЕТРОЛОГІЧНА СЛУЖБА ЦЕНТРАЛЬНОГО ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

2.1. Структура метрологічної служби центрального органу виконавчої влади визначається і затверджується наказом його керівника і може містити або поєднувати в собі:

підрозділи центрального органу виконавчої влади, на які покладені функції метрологічної служби;

головні і базові організації у сферах своєї діяльності (за галузями, видами продукції або видами вимірювань);

метрологічні служби, інші підрозділи, відповідальних осіб підприємств та організацій, на яких у встановленому порядку покладено обов'язки із забезпечення єдності вимірювань.

2.2. Підрозділи центрального органу виконавчої влади, на які покладено функції метрологічної служби, очолюються головним метрологом, що призначається на посаду наказом керівника центрального органу виконавчої влади.

2.3. Метрологічна служба центрального органу виконавчої влади має право:

залучати в установленому порядку головні і базові організації до виконання робіт з метрологічного забезпечення, здійснювати контроль у сфері своєї діяльності, отримувати в установленому порядку від підприємств та організацій, що належать до сфери управління, необхідні узагальнені звіти та інші матеріали з питань метрологічного забезпечення;

здійснювати організаційно-методичне керівництво роботами з атестації калібрувальних та вимірювальних лабораторій на підприємствах і в організаціях, що належать до сфери управління;

вносити пропозиції керівництву центрального органу виконавчої влади про визначення головних і базових організацій;

бути представником в органах виконавчої влади з питань метрологічного забезпечення;

брати участь у розгляді суперечностей, що стосуються оцінки діяльності метрологічних служб галузі;

видавати за результатами метрологічного нагляду приписи щодо припинення порушень метрологічних вимог та усунення виявлених недоліків.

2.4. Основними функціями метрологічної служби центрального органу виконавчої влади є:

здійснення єдиної технічної політики у сфері забезпечення єдності вимірювань;

організація проведення аналізу стану вимірювань в галузі та встановлення основних напрямів подальшого розвитку метрологічного забезпечення;

організація і проведення метрологічного контролю і нагляду;

організація міжлабораторних порівняльних випробувань, а також міжлабораторних порівнянь результатів вимірювань у вимірювальних лабораторіях підприємств та організацій, що належать до сфери їх управління;

здійснення взаємодії з органами Державної метрологічної служби щодо питань забезпечення єдності вимірювань;

здійснення атестації головних та базових організацій, координація діяльності та проведення періодичних перевірок за дотриманням ними вимог законодавства;

розроблення галузевих та міжгалузевих програм метрологічного забезпечення, що спрямовані на вдосконалення метрологічного забезпечення і підвищення ефективності робіт метрологічної служби, організація і контроль за їх виконанням;

підготовка пропозицій до проектів планів національної стандартизації і розроблення планів робіт з удосконалення галузевої нормативної бази з метрології;

організація і проведення метрологічної експертизи технічних завдань, проектів нормативних документів, звітів про науково-дослідні роботи;

організація розроблення та впровадження нормативних документів з питань метрологічного забезпечення;

організація проведення атестації калібрувальних і вимірювальних лабораторій підприємств та організацій, та проведення перевірок за дотриманням ними вимог законодавства;

організація і проведення робіт, необхідних для забезпечення єдності вимірювань на підприємствах і в організаціях, що належать до сфери їх управління;

координація робіт з міжнародного співробітництва в галузі метрології;

організація галузевих нарад, семінарів, конференцій, виставок з питань метрологічного забезпечення.

3. ГОЛОВНА ОРГАНІЗАЦІЯ МЕТРОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ

3.1. Головна організація метрологічної служби (далі – головна організація) призначається центральним органом виконавчої влади з числа провідних науково-виробничих (виробничих) об'єднань, науково-дослідних, проектно-конструкторських і технологічних організацій для координації робіт із забезпечення єдності вимірювань у сфері своєї діяльності, методичного керівництва базовими організаціями, метрологічними службами підприємств та організацій і атестується відповідно до частини третьої статті 22 Закону.

3.2. У головних організаціях для виконання покладених завдань може бути створений самостійний підрозділ, який очолюється головним метрологом, що призначається на посаду і звільняється з неї наказом керівника організації за погодженням з головним метрологом центрального органу виконавчої влади.

3.3. Головній організації надається право:

контролювати роботу закріплених базових організацій і метрологічних служб підприємств та організацій з питань метрологічного забезпечення розроблення, виробництва, випробувань і використання продукції, інших основних видів діяльності, вимагати від керівників зазначених вище підприємств та організацій усунення виявлених недоліків;

залучати в установленому порядку базові організації і метрологічні служби закріплених підприємств та організацій до виконання робіт з метрологічного забезпечення;

видавати в установленому порядку метрологічним службам закріплених підприємств та організацій приписи щодо припинення порушень метрологічних вимог та усунення виявлених недоліків;

вносити пропозиції керівникам закріплених підприємств та організацій про скасування нормативних документів з метрології;

отримувати від метрологічних служб підприємств та організацій матеріали, необхідні для проведення метрологічного контролю та нагляду;

брати участь у розв'язанні суперечностей, що стосуються діяльності метрологічних служб підприємств та організацій.

3.4. Основними функціями головної організації є:

проведення аналізу матеріалів, що надаються базовими організаціями, щодо наявності, ступеня використання та потреби в засобах вимірювальної техніки і стандартних зразках складу і властивостей речовин та матеріалів, підготовка пропозицій з упорядкування їх номенклатури;

узагальнення результатів аналізу й оцінки стану засобів вимірювальної техніки, їх ремонту і використання, а також метрологічного забезпечення розроблення, виробництва, випробувань продукції;

проведення державних приймальних випробувань засобів вимірювальної техніки, на які не поширюється державний метрологічний нагляд, відповідно до галузі уповноваження;

підготовка пропозицій до проектів перспективних і річних планів національної і галузевої стандартизації, науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт з питань метрологічного забезпечення;

участь у розробленні методів вимірювань і засобів вимірювальної техніки та створенні комплексів повірочного і калібрувального обладнання, узгодження пропозицій щодо їх розроблення та випуску із зацікавленими підприємствами та організаціями;

участь у розробленні та організації випуску стандартних зразків складу і властивостей речовин та матеріалів;

організація та проведення метрологічної атестації, повірки, калібрування і ремонту засобів вимірювальної техніки;
розроблення та атестація в установленому порядку методик виконання вимірювань;
розгляд та підготовка пропозицій щодо узгодження проектів нормативних документів з метрологічного забезпечення, участь у їх розробленні;
розгляд та підготовка пропозицій щодо узгодження проектів національних і галузевих стандартів з метрологічного забезпечення, участь у розробленні нормативних документів з метрології;
організація метрологічного забезпечення випробувань продукції;
організація і проведення в установленому порядку атестації вимірювальних та калібрувальних лабораторій;
виконання робіт з метрологічного забезпечення вимірювальних каналів вимірювальних інформаційних систем, вимірювальних та обчислювальних каналів автоматизованих систем керування технологічними процесами;
організація та виконання особливо точних вимірювань;
організація прокату засобів вимірювальної техніки;
зберігання і підтримання на належному рівні еталонів, комплексів повірочного і калібрувального обладнання;
проведення метрологічної експертизи технічних завдань, проектів нормативних документів, звітів про науково-дослідні роботи;
організація і проведення метрологічного нагляду за забезпеченням єдності вимірювань;
облік підприємств, що займаються виготовленням, ремонтом, продажем і прокатом засобів вимірювальної техніки, а також повірочних, вимірювальних та калібрувальних лабораторій, уповноважених або атестованих на проведення метрологічних робіт;
організація і проведення конференцій, семінарів, нарад, виставок та інших заходів із обміну досвідом роботи;
взаємодія з метрологічними центрами та територіальними органами з питань метрологічного забезпечення, що входять до компетенції головної організації;
сприяння територіальним органам під час здійснення ними державного метрологічного контролю та нагляду;
виконання завдань центрального органу виконавчої влади з міжнародної науково-технічної співпраці з питань метрології;
організація впровадження стандартів, рекомендацій міжнародних організацій з питань метрології;
створення, з метою інформаційного забезпечення галузі, довідково-інформаційного фонду нормативних документів з метрологічного забезпечення розроблення, виробництва, випробувань продукції, що випускається закріпленими підприємствами та організаціями.

3.5. На підрозділи метрологічної служби головної організації можуть бути покладені також інші функції з метрологічного забезпечення.

4. БАЗОВА ОРГАНІЗАЦІЯ МЕТРОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ

4.1. Базова організація метрологічної служби (далі – базова організація) призначається центральним органом виконавчої влади з числа провідних науково-виробничих (виробничих) об'єднань, науково-дослідних, проектно-конструкторських і технологічних організацій за узгодженням з відповідною головною організацією для виконання робіт із забезпечення єдності вимірювань у сфері своєї діяльності, координації і методичного керівництва метрологічними службами закріплених підприємств та організацій і атестується відповідно до частини третьої статті 22 Закону.

4.2. У базових організаціях для виконання покладених завдань може бути створений самостійний підрозділ, який очолюється головним метрологом, що призначається на посаду і звільняється з неї наказом

керівника підприємства та організації за погодженням з головним метрологом центрального органу виконавчої влади.

4.3. Базовій організації надається право:

здійснювати метрологічний нагляд на закріплених підприємствах та організаціях, а також вимагати від керівників усунення виявлених недоліків;

залучати працівників метрологічних служб закріплених підприємств та організацій до проведення основних та інших робіт з метрологічного забезпечення;

отримувати від закріплених підприємств та організацій необхідні для виконання своїх обов'язків матеріали з питань метрологічного забезпечення;

брати участь у розгляді суперечностей, що стосуються діяльності метрологічних служб закріплених підприємств та організацій;

видавати приписи щодо припинення порушень метрологічних вимог та усунення виявлених недоліків;

вносити пропозиції керівникам закріплених підприємств та організацій про скасування нормативних документів з метрології.

4.4. Основними функціями базової організації є:

проведення аналізу метрологічного забезпечення при розробленні, виробництві, випробуванні продукції, робіт з метрології на закріплених підприємствах та організаціях;

визначення спільно з закріпленими підприємствами та організаціями основних напрямів розвитку метрологічного забезпечення розроблення, виробництва, випробувань продукції, подання в головну організацію пропозицій про проведення робіт з метрологічного забезпечення;

підготовка і подання в головну організацію узагальнених матеріалів і пропозицій до проектів планів національної і галузевої стандартизації, науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт з питань метрологічного забезпечення;

проведення державних приймальних випробувань засобів вимірювальної техніки, на які не поширюється державний метрологічний нагляд, відповідно до галузі уповноваження;

надання методичної та практичної допомоги підприємствам та організаціям щодо розроблення і впровадження нової вимірювальної техніки;

установлення оптимальних міжкалібрувальних інтервалів;

організація та проведення метрологічної атестації, повірки, калібрування і ремонту засобів вимірювальної техніки;

виконання робіт з метрологічного забезпечення вимірювальних каналів вимірювальних інформаційних систем, вимірювальних та обчислювальних каналів автоматизованих систем керування технологічними процесами;

погодження технічних завдань на створення засобів вимірювальної техніки;

розроблення та атестація в установленому порядку методик виконання вимірювань;

вивчення наявності, ступеня використання і потреби закріплених підприємств та організацій у засобах вимірювальної техніки, стандартних зразків складу і властивостей речовин та матеріалів, розроблення і подання в головну організацію пропозицій щодо їх придбання і створення;

проведення метрологічної експертизи технічних завдань, проектної, конструкторської, технологічної документації, проектів нормативних документів, звітів про науково-дослідні роботи;

організація метрологічного забезпечення випробувань продукції;

організація і проведення в установленому порядку атестації вимірювальних та калібрувальних лабораторій;

зберігання і підтримання на належному рівні еталонів, комплексів повірочного та калібрувального обладнання;

організація і проведення метрологічного нагляду за забезпеченням єдності вимірювань на закріплених підприємствах та організаціях;

сприяння територіальним органам Держспоживстандарту України під час здійснення ними державного метрологічного контролю і нагляду;

підготовка та проведення семінарів, нарад та інших заходів із обміну досвідом роботи;

взаємодія з метрологічними центрами та територіальними органами Держспоживстандарту України, головними і базовими організаціями суміжних галузей промисловості;

виконання завдань центрального органу виконавчої влади з міжнародного співробітництва в галузі метрології;

підготовка інформаційних матеріалів з метрологічного забезпечення в закріпленій за базовою організацією сфері діяльності.

4.5. На підрозділ метрологічної служби базової організації можуть бути покладені інші функції з метрологічного забезпечення.

5. МЕТРОЛОГІЧНІ СЛУЖБИ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ, ПІДПРИЄМСТВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ

5.1. Метрологічні служби органів управління об'єднань підприємств, підприємств та організацій (далі – підприємства) створюються з метою організації та виконання робіт з метрологічного забезпечення розроблення, виробництва, випробувань продукції.

До метрологічної служби підприємства входять метрологічний підрозділ та (чи) інші структурні підрозділи.

Метрологічна служба підприємства підпорядковується відповідальній особі, яка координує технічну політику підприємства у галузі метрології.

5.2. Метрологічну службу підприємства очолює головний метролог, який призначається на посаду і звільняється з неї наказом керівника цього підприємства.

5.3. Метрологічна служба підприємства або особа, відповідальна за забезпечення єдності вимірювань, проводить роботу в тісній взаємодії з іншими підрозділами цього підприємства.

5.4. Метрологічній службі підприємства або особі, відповідальній за забезпечення єдності вимірювань, надається право:

- залучати до виконання робіт з метрологічного забезпечення інші підрозділи підприємства;

- отримувати від керівників підрозділів матеріали і відомості, необхідні для виконання своїх обов'язків;

- видавати підрозділам підприємства приписи щодо припинення порушень метрологічних вимог та усунення виявлених недоліків;

- бути представником за дорученням керівництва підприємства в інших організаціях з питань метрологічного забезпечення;

- подавати керівництву підприємства пропозиції щодо впровадження сучасних методів вимірювань і засобів вимірювальної техніки;

- вносити керівництву підприємства пропозиції про скасування нормативних документів з метрології, які суперечать чинному законодавству України;

- подавати в головну та базову організації звіти для узагальнення результатів метрологічної діяльності.

5.5. Основними функціями метрологічної служби підприємства або особи, відповідальної за забезпечення єдності вимірювань, є:

- проведення аналізу стану вимірювань на всіх стадіях створення та виготовлення продукції;

- проведення робіт щодо забезпечення єдності вимірювань, підвищення рівня метрологічного забезпечення;

- визначення оптимальної номенклатури засобів вимірювальної техніки та їх впровадження для забезпечення підвищення ефективності виробництва та якості продукції;

- виконання робіт із впровадження міждержавних, національних і галузевих стандартів та інших нормативних документів з метрології;

- письмове повідомлення відповідного територіального органу про діяльність, пов'язану із застосуванням, виробництвом, ремонтом, продажем та видачею напрокат засобів вимірювальної техніки;

- організація і проведення метрологічного контролю і нагляду;

- створення та впровадження сучасних методів вимірювань та засобів вимірювальної техніки;

- розроблення та атестація в установленому порядку методик виконання вимірювань, що використовуються поза сферою поширення державного метрологічного нагляду;

- організація і проведення метрологічної експертизи технічних завдань, проектів нормативних документів, звітів про науково-дослідні роботи;

- розроблення та впровадження стандартів підприємства та інших документів, що регламентують питання метрологічного забезпечення розроблення, виробництва, випробувань продукції;

участь у роботах з атестації вимірювальних та калібрувальних лабораторій;

участь у проведенні аналізу причин, пов'язаних з порушенням метрологічних норм і правил;

участь у підготовці засобів вимірювальної техніки та випробувального обладнання для робіт з підтвердження відповідності продукції;

організація проведення в установленому порядку метрологічної атестації, повірки, калібрування і ремонту засобів вимірювальної техніки, вимірювальних каналів вимірювальних інформаційних систем та автоматизованих систем керування технологічними процесами;

взаємодія з територіальними органами Держспоживстандарту України;

зберігання і підтримання на належному рівні еталонів, комплексів повірочного та калібрувального обладнання;

облік повірочних і калібрувальних тавр, забезпечення їх зберігання та правильного використання;

оцінювання метрологічних характеристик засобів вимірювальної техніки;

виконання вимірювань, пов'язаних з усуненням розбіжностей між підрозділами, а також високоточних вимірювань, що потребують застосування унікальних засобів вимірювальної техніки, відсутніх в інших підрозділах;

складання переліків засобів вимірювальної техніки, що перебувають в експлуатації та підлягають повірці, та їх погодження з територіальними органами.